

rana

nikita stanesku

ČUĐENJE

Da vidiš zvezdu
i da ti se javi prohtev za jelom
da vidiš val i da ti se javi želja
da se množiš
to je kao kad ni kugla ne bi imala mesta
u tvom jajetu.

STRELOM

Radajući, žena je povikala tako oštro
kao kad bi strelu odapela
tačno kroz moje desno uho,
da izleti tačno kroz moje levo.

LJUBAVNA

Ljubavi moja trojeočice
što me gledaš,
kakvo li je to sunce između nas
i koliko prošlosti!

Kad si ruku položila na slepoočnicu
i kad si mi rekla:
O, bože, kakva li je to ljubavna pesma
i koliko istorije!

O, ti, ljubavi moja sa tri oka
zašto me gledaš!

MIODRAGU MATICKOM IZ KNJIŽEVNE OPŠTINE VRŠAC

Hajde, prijatelju, dođi i kucni mi u prozor
U jeku noći noćiju
Da ubijemo Gutenberga
Da povratimo boju platnu
Znam da boja nije ravna ploča
Znam da je pesma samo reljef
Da ima rilo, zube i da ujeta
Aveti.

HLADNOĆA

Sunce, sazvezda, vasiona,
košulje usamljenosti Anđela,
planina, brdo, poljana, more,
siromašne košulje reči,
i ti, reči, prokleta,
košuljo hladnoće!

MIRISATI CVEĆE

Mirisati cveće
to je velika sramna stvar. . .
To je kao kad bi nozdrve primakao
sopstvenoj majci.

O, jadne vrste,
o tužni i promenljivi kipovi, kičmenjaci ili ne.
Mirisati cveće to je kao kad bi,
ne poznavajući uzrok, obeščastio
sam uzrok.

To je kao kad bi
pratio prolećni učinak
ne u zimi, već na mesecu.

Starci, muškarci, mladići,
oni koji misle da im ovo pripada,
oni, Edipovi unuci, prljavi
stvarajući
smrti sopstvene geneze,
oni misle
da je tonuti nozdrvama u cvet
delo dostojno njihovog privatnog tela. . .

Mirisati cveće to je delo
rodoskrnavljenja.
Očev sin,
otac onoga što jeste –
oni misle da je sama smrt
dopuštenje njihove brutalne naravi.
O, cveće
mleko miomirisno Majke božje
i nepomerenost smeštena u nepokretno!

Otac i Sin
množe se mirisom,
oni sami siluju svetu
maticu mirisa. . .

Mi, sramni i daleki,
pocepanih mirisa stojeći pravo
na kamenim stolicama s knjigom u ruci,
i daleki
i beli od proleća,
čisti i mudri.

RASTE DRUGA TRAVA

Trava raste i dok raste
meni to ne izgleda strašno što ona raste
i samo na jednu stvar mislim
dok ona raste:
» – Hajde da se zagrlimo,
hajde da se zagrlimo.«

Ptica leti
upravo iznad mene.
Ali ne prejako, ali ne suviše čudno.
I nije mi se činilo bogznašta
što leti.
» – Hajde da se zagrlimo, mislio sam,
ili sam čak govorio:
hajde da se zagrlimo.«

Uve je umro u međuvremenu. Bio sam
član ekipe,
te ožalošćene ekipe, ekipe ljudi
koji su mu telo tražili.

Prijavom meni, dok smo ga tražili,
učinilo se, pričinjavalo se. . .
Povikao sam, ako to možda i nisam mislio:
» – Hajde da se zagrlimo,
hajde da se zagrlimo!«

Minuo je današnji čas.
Na radiju se daje tačno vreme:
»Kling, kling« ili »Peng, peng«.
Svi su namestili svoje satove,
samo sam ja prijavio,
kao da ništa nije bilo,
mislio ili sam čak povikao:
» – Hajde da se zagrlimo,
hajde da se zagrlimo!«

RANA

Poseci kamen
imaš samo lom.
Poseci čoveka.
Ali, bolje od ljudi
poseci vrat Marije Stjuart
imaš samo krv.
No poseci vodu
ako misliš da si grozan.
Poseci vodu ako si u božju mater
sposoban da sečeš.
Davljeniče!

BORBA S PET ANTIZEMALJSKIH ELEMENATA

I
General je došao k meni i rekao:
»Ti si jedini koji još možeš nešto učiniti,
od tebe zavisi da li ćemo još postojati
ili nećemo više biti takvi.«

. . . Mogli su se videti vojnici
duž puteva. Mogla se videti
velika i mirna galama.

Nijedan se nije odmarao, po svojoj volji.
Nijedan nije bio napet i spreman
za napad.

II

Šta da radim? Kako da radim? Kada? Gde?
On me je gurnuo polako za plečke
s terena napolje
kraj osušenog izdanka klena.

Tu je bio mir,
i na sveže oranoj brazdi,
najednom,
na kraju pod ispruženim oblacima
bacio se na mene
jabukom.

III

Hteo sam da zaronim i jabuku uhvatim
kao loptu.
Greška bi to bila,
rekli su mi, posle toga, anđeli,
bila ti bo greška, rekli su mi, posle toga,
prijatelji, rođaci, vojničko telo.

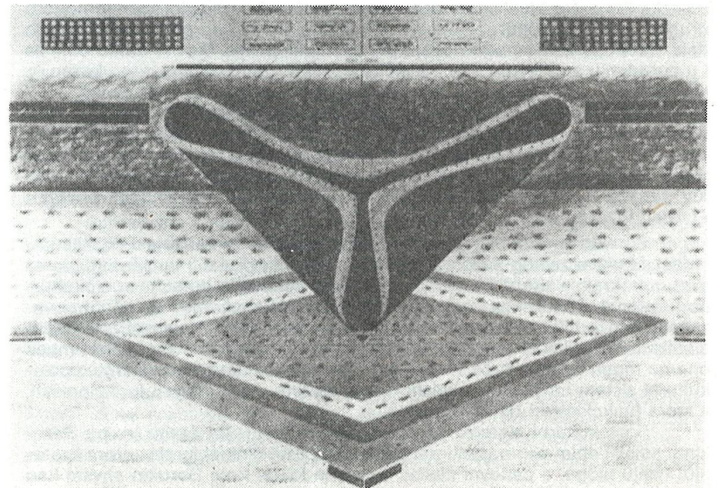
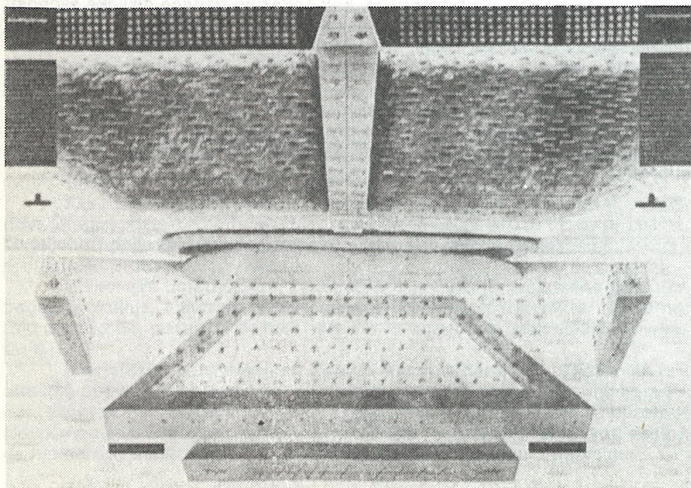
IV

Zgrabio sam jabuku,
odlepilo sam s nje prsten
kao Saturnov,
bacio sam se na jabuku
i odlepilo s nje
crvenu traku poput one
na starim kutijama skupih cigareta.

V

Jabuka se prelomila, crvi su mi

utekli kroz prste u zemlju;
ostah na kraju poorane brazde
i s osušenim klenom na kraju,
cerio sam se
kao pijanica koja je ušla u kuglanu.

VI

General me je odveo među nemirne
vojnike,
u uske ulice kojima su išli
ni napeti ni opuštteni.
Odveo me je da me vide i odveo
da ih tešim,
pod oblacima kao od kiše, viseći
nad gradom uskih ulica i vojnika,
s tim čudnovatim higijenskim vojnicima
što mirišu na lavandu,
ni mirni, ali ni nemirni,
velikih i vodnjikavih očiju
odmeravajući oružje u ruci
ko je za koga, oni nisu znali
u kojem pravcu
ono može proširiti – vatru.

VII

»Još samo jedan element imam
i poslednji da bih ga pobedio,
tako se spasti možemo i postojati, –
dručkije ćemo biti, – baš dručkije...« –
reče mi general.

VIII

Dva, tri i četiri.
Druga borba, treća borba, četvrta borba
ne mogu više da ih se setim.
General me je uverio da one
nikako ne spadaju u reči,
i, dakle, ni u stvari
ili u našu civilizaciju.
General me je uverio
da smo pobedili i u dvoje,
troje, četvoro,
u drugoj, u trećoj, u četvrtj,
ali kao pobedniku oduzima mi se pravo
da znam nešto o žrtvi
i o mestu borbe,
spolja ili iznutra,
ispod oblaka ili čak unutar nerava.
General mi je kao potvrdu doneo činjenicu da jesam,
da jest
da jesmo
da jesu,
da grad još uvek postoji, kao što ga znamo.
General mi je rekao
da se ne možemo pohvaliti pobedom
ni u drugoj, ni u trećoj, ni u četvrtj,
jer one ne spadaju u oblast
opštenja
u oblast razuma
AZUMA...
ZUMA...
UMA...
MA...
A...
IX

Razumeo sam da borba
protiv petog elementa,
konačna će se borba voditi
na ulici.

I u tom trenutku borba je već počela.
Pomeranje zidova, rekoh.
Pomeranje zidova, viknuh
i premeštao sam mu sve zidove s leđa.
(Zahvaljujući generalu koji me je
za rame držao
da ne bih ja imao zid s leđa,
pobedih ga).
General me je šakom udario u levo rame,
a ja nisam imao zid iza leđa,

iza mojih leđa bio je samo general.
On koji je bio ispred mene, on, ostao je bez zida
s leđa.

On, peti antizemaljski element, –
pošto je imao zidove s leđa,
ostao je bez zidova iza leđa.
Zahvaljujući meni i generalu,
ostao je bez zidova iza leđa.
Celu stranu kuća s ulice
preselio sam naglim gestom,
a on
peti antizemaljski element
koji bi hteo da premesti drugu stranu
zidova
ulice,
i on, peti element
koji bi hteo da premesti drugu stranu
ulice...
ali mi je general udario šamar
u levo rame
tako da ja nisam više imao zidove iza leđa;
on, peti element
nije pretpostavio da nisam ispred njega
već jednostavno idem ulicom
sa generalom na leđima.
Tako da sam mu premeštao zidove s leđa,
premeštanje zida se zove
smrt petog elementa.
On je pao ispljen,
bez lčega iza leđa,
bez buke
i narandžast.

Pao je kao da nije postojao.
Ja sam mu zidove premeštao.
Ja sam mu zid premestio.

X

Ispareni, oznojeni, iscrpeni,
išli smo s generalom
među vojnike.
Oni su nas gledali
i nisu hteli poverovati da smo pobedili.
Oni su nas gledali, generala
i mene,
spremni za borbu.
Oni nisu mogli posumnjati u našu pobedu.
Oni nisu mogli da poveruju
da nemaju više za šta da se bore.
Njihovo je nepoverenje zameralo generala.
No general je već dugo
visio o mojoj kičmi
poput sivog i mekog krila.

XI

Ponad mene se čuo glas:
– voljeno dete,
ti imaš kvadratne ruke,
neuprijane krvlju!

S rumunskog preveo Petru Krdu

BELEŠKA O PESNIKU

NIKITA STANESKU /Nichita Stanescu/ je izuzetna pojava u posle-
ratnoj rumunskoj poeziji. Rođen je 1933. u Ploještiju, Stanesku je
debitovao knjigom pesama *Smisao ljubavi* /1960/.

U najbolja dela Nikita Staneskua ubrajaju se *11 elegija* /1966/, *Poh-
vala Ptolomeju* /1968/, *Nereči* /1969/, U slatkom klasičnom stilu
/1970/, *Beograd u pet prijatelja* /1971/, *Gordost hladnoće* /1972/,
Epica magna /1978/ i *Nesavršena dela* /1979/.

Staneskuove knjige su štampane u Engleskoj, SAD, Švedskoj,
SSSR-u, Italiji, Čehoslovačkoj. Poezija mu je u nas poznata i priznata
/izbor pesama pod naslovom *Nereči* objavila je «Bagdala» 1971. a
knjiga *Beograd u pet prijatelja* izašla je u Vršcu /-Ugao 1971/. U izda-
nju beogradskoj RAD-a izašao mu je prošle godine izbor poezije.

Dobitnik je nagrade *Zlatni venac* na ovogodišnjim *Struškim veče-
rima poezije*.

janje

goran babiće

to što sam bio privezan
nisam ozbiljno shvaćao,
uže je bilo dugačko,
a trave dovoljno

onda je došla grupa turista,
djeca su se sa mnom igrala,
majka su me samo mazile,
a ljudi su gledali

kako da shvatim šta se dogodilo?
krčmar ih je potjerao za stol,
a mene je odvezao
i poveo iza kuće

nisam znao da ima tako brzu ruku,
zaklao me jednim potezom,
gotovo da me nije boljelo,
samo je istekla krv

to nije bol, to je nešto drugo,
rasporio mi je drob
i sve izvadilo van,
čudno sam se osjećao

bez srca, želuca, bez pluća,
tako sam prazan bio,
gotovo proziran,
a zatim me počeo gulliti

činio je to brzo i lako,
činio je to vješto
i vidjelo se da mu to nije
prva koža koju svlači

već se nisam mogao prepoznati,
kao da sam drugi netko,
kao da je kroz njega
dugačak vitak kolac provučen

tek tad sam zapravo vidio
što me čeka i zašto to čini,
kad mi je žicom vezao gležanj
i kad se okrenuo ražanj

nije me dobro pekao,
s lijeve strane još sam bio sirov,
a desna mi je već zagorjela,
unutra sam se raspadao

повремено су ме мазали улјем
i tad me je boljelo,
naročito ona mjesta
koja je prije posolilo

tu i tamo bi puhnuo vjetar
i rasplamsao oganj,
to me prišlo i stvaralo
opekotine po površini

dublje je žegao tihi žar,
meso mi se odvajalo od kosti
i neki novi nepoznati sok
iz vlakana mi je istjecao

napokon me skinuo s vatre,
izbodenog viljuškama,
i na drvenom stolu
rasjekao na komade

ipak, sve u svemu,
dobro sam bio ispečen
i sad sam ličio na hrpu
na pladnju složenog mesa

kako su me samo brzo
razgrabili gospoda i gospode,
nije me dobro ni izvagao,
a oni su navallili

jedan se drao:
»meni glavu, glavušu!«
drugi je htio plečku,
treći rebra, gnjat

još pamtim kako sam prilazio
užagrenim licima,
razjapljenim čeljustima,
zubima, sjekutićima

i ništa više

likovni prikazi na stranama 326 i 327, sorić dimitresku

